

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Przedstawiając funkcjonowanie i działalność zawodowej straży pożarnej w Lublinie w okresie 140 lat jej istnienia, należy wspomnieć w zarysie jak była zorganizowana ochrona przeciwpożarowa w mieście do 1873 roku, jak wyglądała walka z pożarami oraz jakim sprzętem przeciwpożarowym w tym czasie dysponowało miasto.

Przed powołaniem Lubelskiej Straży Ogniowej nie funkcjonował system ochrony przeciwpożarowej. Lublin w pierwszej połowie XIX wieku nie posiadał tak zorganizowanej formacji. Magistrat miasta Lublina zatrudniał grupę specjalistów – rzemieślników, którzy posiadali umiejętność obsługi sprzętu ogniowego, zakupionego z funduszy miejskich czy też z funduszy właścicieli domów dbających o bezpieczeństwo ogniowe swoich nieruchomości. Gęsta zabudowa miasta była w większości drewniana i niejednokrotnie kryta słomą. Środki zapobiegawcze przeciwko pożarom oraz walka z ogniem były też obowiązkiem mieszkańców miasta, a działalność regulowały obwieszczenia Rady Miejskiej. Podstawowym używanym sprzętem przeciwpożarowym, który w zdecydowanej większości był własnością prywatną, należącą do właścicieli domów, były: drabiny /na dachach/, wiadra drewniane /skórzane/, bosaki, kubły skórzane, sikawki ręczne, stągwie, drabiny przenośne, beczki z wodą, węże parciane skórzane i z gutaperki itp. Kilkakrotnie podejmowano próby założenia w naszym mieście zawodowej formacji nazywanej „strażą ogniową”, kończyły się one jednak niepowodzeniem.

Ciężka sikawka ręczna z początku XIX w.

Sikawka podręczna z początku XIX w.

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Kształtowanie się i działalność Lubelskiej Straży Pożarnej w 140-leciu

Pismem z 25 września 1873 r. namiestnik Królestwa Polskiego Fiodor Berg zezwolił na powołanie Lubelskiej Straży Ogniowej. Właściwe funkcjonowanie straży ogniowej, w pełni już zorganizowanej, rozpoczęło się od 1 stycznia 1874 roku. W jej skład weszły cztery rodzaje służb miejskich angażowanych do gaszenia ognia, razem 62 osoby. Całością dowodził brandmajster, a jego pomocnikiem był mistrz kominiarski. Brandmajstrowi podlegało 20 strażaków, 18 kominiarzy, 6 uczniów kominiarskich, 12 powożących zaprzęgami, pompierz do reperacji studzien miejskich, sygnalista /trębacz na wieży zegarowej/ i 2 stróżów na ganku przy zegarze Bramy Krakowskiej. Pierwszym brandmajstrem w Lublinie został Konstanty Stuart, a na jego pomocnika wyznaczono Jana Szelągowskiego. Tymczasowo koszary strażackie umieszczono przy ulicy Archidiakońskiej, w domu nazywanym „Mały Ratuszek”. Następnie nową siedzibę dla strażaków wybudowano przy ulicy Świętoduskiej, na tyłach kościoła Świętego Ducha.

„Mały Ratuszek” - pierwsza siedziba Lubelskiej Straży Ogniowej przy ulicy Archidiakońskiej 5; stan z roku 2006

Siedziba Straży Lubelskiej przy ulicy Świętoduskiej 3; stan z roku 2006

Dzieje lubelskiej straży pożarnej w latach 1873-1945 były niezmiernie burzliwe i obfitujące w różnego rodzaju wydarzenia. Postępowanie Magistratu w omawianym okresie nie służyło wzmocnieniu straży. Brakowało środków na płace i wyposażenie w sprzęt przeciwpożarowy. W okresie okupacji stosunek władz okupacyjnych do lubelskiej straży był nad wyraz przychylny. Wynikało to głównie z troski o własne bezpieczeństwo, dochodziło bowiem do licznych aktów sabotażu w ważnych dla Niemców obiektach wojskowych i publicznych. Po wyzwoleniu strażacy zaczęli odbudowywać koszary przy ul. Świętoduskiej, zniszczone w wyniku działań wojennych.

Rok 1949 to rok jubileuszu 75-lecia lubelskich strażaków. Z tego tytułu społeczeństwo Lublina ufundowało im nowy sztandar, który został poświęcony podczas uroczystości jubileuszowych obchodzonych 19 czerwca 1949 r. Poprzedni sztandar ufundowany z okazji 50-lecia straży, zaginął w 1939 roku.

4 lutego 1950 r. uchwalona została przez Sejm ustawa o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji. Wprowadziła ona nowe państwowe organy ochrony przeciwpożarowej: Komendę Główną Straży Pożarnych podległą Ministrowi Administracji Publicznej, komendy wojewódzkie straży pożarnych, podległe Komendantowi Głównemu Straży Pożarnych oraz powiatowe (miejskie) komendy straży pożarnych, podległe komendom wojewódzkim straży pożarnych. Zgodnie z podziałem administracyjnym województwa z 1950 roku, utworzono w powiatach 14 komend oraz 3 komendy miejskie: w Chełmie, Lublinie i Zamościu.

W wyniku rosnącej obsady straży oraz jej doposażenia w sprzęt, stare koszary przy ul. Hanki Sawickiej /dawna i obecna nazwa – Świętoduska/ okazały się za małe. Za okupacji niemieckiej przebywało w nich około 50 osób, a na początku lat 50-tych nawet do 60 na jednej zmianie. Potrzebne były nowe obiekty z garażami. Plan ten zrealizowano w 1956 roku, kiedy to Miejska Straż Pożarna została przeniesiona do nowo wybudowanych koszar przy ul. Szczerbowskiego.

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Przy okazji warto wspomnieć, że tuż przy wejściu na posesję komendy znajduje się pomnik – symbol Poległych za Ojczyznę Pożarników Lubelszczyzny w latach 1939-1950. Ufundowany został on przez strażaków i odsłonięty w roku 1983. Na tablicy widnieją nazwiska poległych w obronie Ojczyzny strażaków – druhów z ochotniczych straży pożarnych w: Bęczynie, Bełżycach, Budzynie, Bychawce B., Garbowie, Jamach, Jaroszewicach, Kolechowicach Folwarcznych, Kurowie, Lubartowie, Łuszczowie, Nasutowie, Nowodworze, Ostrowie Lubelskim, Ostrówku, Piaskach, Rykach, Starej Wsi, Starej Wsi II, Stężycy, Stróży, Studziankach, Świdniku Dużym, Wilkołazie, Włostowicach, Wojciechowie, Wólce Rokickiej oraz instruktora powiatowego związku straży pożarnych – J. Staniszewskiego.

Pomnik - symbol ku czci Poległych za Ojczyznę Strażaków Lubelszczyzny w latach 1939 - 1950

Następne lata przyniosły szereg zmian w ochronie przeciwpożarowej. Wynikało to zarówno z przepisów nowej ustawy o ochronie przeciwpożarowej z 13 kwietnia 1960 r. jak i dużego zagrożenia pożarowego, szczególnie na wsi. Dla lubelskich strażaków były to w praktyce nasilone działania prewencyjne i operacyjno-szkoleniowe. Doceniając ten wysiłek, władze Lublina w 1970 r. przyznały Miejskiej Zawodowej Straży Pożarnej wysokie wyróżnienie – złotą odznakę „Zasłużony dla Miasta Lublina”. Uroczystość i ceremonia wręczenia oraz dekoracja sztandaru, ufundowanego przez społeczeństwo Lublina, miała miejsce 17 maja 1970 roku na Placu Litewskim.

Kolejne ważne wydarzenie w historii lubelskiej straży to obchody 100-lecia jej istnienia, które odbyły się 23 czerwca 1974 r. Widowiskową i efektowną oprawą uroczystości był przemarsz kompanii straży pożarnych oraz przejazd ulicami Lublina samochodów pożarniczych na Plac Litewski. Sztandar odznaczony został „Złotym Znakiem Związku Ochotniczych Straży Pożarnych”.

1 czerwca 1975 r. dokonano nowego podziału administracyjnego kraju. Utworzono 49 województw i zlikwidowano powiaty. Uchwalona przez Sejm ustawa o ochronie przeciwpożarowej z 12 czerwca 1975 r. spowodowała, że z byłych powiatowych komend powstało 8 komend rejonowych – w tym Komenda Rejonowa Straży Pożarnych w Lublinie, w strukturach której funkcjonowała Zawodowa Straż Pożarna. Nieustanny rozwój i rozbudowa miasta spowodowały, że straż pożarna dysponowała coraz lepszym sprzętem pożarniczym. Podstawową siłą bojową stanowiły samochody gaśnicze marki Star 26P, Tatra, Skoda a także samochody specjalne: samochód z drabiną 30-metrową – IFA, samochód śniegowy i proszkowy. W następnych latach straż została doposażona w samochód z 30 metrową drabiną – Magirus, samochody gaśnicze marki Star i Jelcz, dźwig, cysterne o poj. 20000 l., samochód dowodzenia i łączności oraz agregaty na pianę, oświetleniowe, oddymiające i motopompy.

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Na początku lat osiemdziesiątych załogę komendy i ZSP, oprócz komendanta, stanowili: pracownicy biurowi – 39 osób, załoga zmian służbowych – 140 osób. Pomimo funkcjonowania w obrębie Lublina sporej liczby jednostek, podjęto decyzję o budowie nowego obiektu dla I oddziału ZSP w Lublinie przy ulicy Zemborzyckiej. Obejmował on budynek z pokojami, świetlicą dla strażaków, garaże dla samochodów, salę gimnastyczną z krytą wspinalnią do ćwiczeń, stację paliw i stację obsługi sprzętu pożarniczego. Do nowej siedziby strażacy wprowadzili się we wrześniu 1990 roku, a oficjalnie Jednostkę Ratowniczo-Gaśniczą nr 2 w Lublinie Komendant Główny PSP powołał z dniem 1 lipca 1992 r.

Ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 roku powołana została Państwowa Straż Pożarna jako zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja, przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Zgodnie z ustawą rozwiązano wszystkie jednostki organizacyjne ochrony przeciwpożarowej. W rejonie lubelskim z dniem 1 lipca 1992 r. Komendant Główny PSP powołał Komendę Rejonową PSP w Lublinie oraz 2 jednostki ratowniczo – gaśnicze: nr 1, przy ul. Szczerbowskiego oraz nr 2, przy ul. Zemborzyckiej. Powołano również nowego komendanta rejonowego PSP w Lublinie, którym został Grzegorz Gorzel.

W 1999 r. ponownie zmienił się podział administracyjny państwa. Wrócono do podziału z 16 dużymi województwami, a w miejsce rejonów przywrócono powiaty. Na Komendanta Miejskiego PSP w Lublinie został powołany Mirosław Hałas, który tę funkcję pełni do dzisiaj. Na bazie dotychczasowej Komendy Rejonowej PSP utworzona została Komenda Miejska PSP w Lublinie. Jednostki Ratowniczo – Gaśnicze: nr 1 w Lublinie przy ul. Szczerbowskiego 6, nr 2 w Lublinie przy ul. Zemborzyckiej 94, nr 3 w Lublinie przy ul. Metalurgicznej 7 oraz w Bełżycach przy ul. Wilczyńskiego 7 i w Bychawie przy ul. Armii Krajowej 2 utraciły samodzielność organizacyjną i stały się komórkami Komendy Miejskiej PSP. 30 czerwca 2010 roku otwarto w Lublinie Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą nr 4 przy ul. Węglarza 4 na Czechowie.

Stan zatrudnienia w Komendzie Miejskiej PSP /etatowo/ na dzień 22 kwietnia 2013 roku – 287 strażaków i 8 pracowników cywilnych:

- kierownictwo i wydziały KM - 27
- Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza Nr 1 – 79
- Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza Nr 2 – 40
- Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza Nr 3 – 35
- Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza Nr 4 – 36
- Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza w Bełżycach – 35
- Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza w Bychawie – 35
- Pracownicy cywilni - 8

Na przestrzeni ponad stuletniej historii lubelska straż pożarna stała się w pełni profesjonalną służbą ratowniczą, funkcjonującą w strukturach Państwowej Straży Pożarnej. Jej cel działania pozostał jednak bez zmian – nieść pomoc społeczeństwu w sytuacjach zagrożenia.

Bibliografia:

Dziwisz Stanisław – LUBELSKA STRAŻ POŻARNA 1873 – 1945, Lublin 2010

Starko Ryszard - HISTORIA LUBELSKIEJ ZAWODOWEJ STRAŻY POŻARNEJ, Lublin 2010

Księga Honorowa oraz Kroniki KM PSP w Lublinie

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

KALENDARIUM 140-LECIA

25.09.1873r. – Data powołania do działalności Zawodowej Straży Pożarnej w Lublinie:

„J. W. Namiestnik Jego Cesarsko Królewskiej Mości w Królestwie Polskim na skutek przedstawienia J. W. Naczelnika Guberni Lubelskiej o potrzebie zaprowadzenia w Mieście Lublinie najemnej komendy pożarnej, po widzeniu się z J. W. Ministrem Spraw Wewnętrznych zawiadomił pod datą 25.09.1873r., że ze strony Ministeryum Spraw Wewnętrznych nie zachodzą ku zaprowadzeniu pomienionej komendy żadne przeszkody, a zatem uznając takowe urządzenie pożytecznym jak pożądanem, niemniej biorąc na uwagę, że komenda na zasadach władzy miejscowej odpowie celowi, jest możebną z życzeniem mieszkańców, raczył pozostawić J.W. Naczelnikowi Guberni do rozporządzenia sformowaniu pomienionej komendy” – cytowany fragment pochodzi z oryginału rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych .

16 września 1923 r. – Oddział straży przed budynkiem Trybunału Lubelskiego - obchody 50-lecia

Rok 1939 – Przemarsz kompanii honorowej straży Krakowskim Przedmieściem w Lublinie

Lata trzydzieste ubiegłego wieku – Oddział straży przed wspinalnją przy Świętoduskiej

Rok 1940 – Oddział straży na tle odremontowanego budynku koszar przy Świętoduskiej

4 maja 1947 r. – Ćwiczenia pożarnicze przy Świętoduskiej

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Rok 1956 – Pracownicy ZSP w czynie społecznym przy przebudowie ulicy Kunickiego

Rok 1959 – Akcja gaśnicza przy pożarze Młyna Krauzego

28 kwietnia 1974 r. – Wizyta członków Prezydium Międzynarodowego Komitetu Technicznego Zapobiegania i Gaszenia Pożarów, przed strażnicą ZSP w Lublinie, ul. Szerbowskiego 6

17 maja 1970 r. – Ceremonia wręczenia sztandaru oraz jego dekoracja złotą odznaką „Zasłużony dla Miasta Lublina”

23 czerwca 1974 r. – Koncentracja jednostek straży pożarnych na Placu Zamkowym z okazji 100-lecia Zawodowej Straży Pożarnej w Lublinie

23 czerwca 1974 r. – Ćwiczenia pokazowe
w wykonaniu strażaków

23 czerwca 1974 r. – Wręczenie odznaczeń
i wyróżnień zasłużonym pracownikom MZSP

Maj 1980 r. – Dzień Strażaka - spotkanie emerytów

16 sierpnia 1981 r. – Uroczystość poświęcenia
obrazu św. Floriana na placu ZSP w Lublinie

14 kwietnia 1983 r. – Ćwiczenia pożarnicze
na biurowcu "Miastoprojektu"
w Lublinie przy Wieniawskiej 14

140 LAT LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Maj 1983 r. – Składanie wieńca przez delegację strażaków przed Pomnikiem Nieznanego Żołnierza na Placu Litewskim w Lublinie

Maj, 1988 r. – Wręczenie medali i odznaczeń wyróżniającym się strażakom ZSP w Lublinie

20 maja 1989 r. – Centralne uroczystości Dnia Strażaka i Tygodnia Ochrony Przeciwpożarowej, wizyta Ministra Spraw Wewnętrznych gen. broni Cz. Kiszcza

27 lipca 1992 r. – Ślubowanie strażaków Komendy Rejonowej i Jednostek Ratowniczo-Gaśniczych PSP Lublin

26 sierpnia 1992 r. – Największy pożar w Polsce po II wojnie św. w Kuźni Raciborskiej, w akcji ratowniczo - gaśniczej brali udział lubelscy strażacy

4 maja 1993 r. – Dzień Strażaka w Komendzie Rejonowej PSP
- nadawanie odznaczeń oraz wyższych stopni służbowych

4 maja 1995 r. – Okolicznościowa akademia z okazji Dnia Strażaka

19 stycznia 1996 r. – Prezydent Miasta P. Bryłowski i w-ce Przew. Rady Miasta W. Łągoda symbolicznie przekazują zakupiony sprzęt dla JRG 1 w Lublinie

21 maja 1999 r. – Dzień Strażaka w świetlicy Komendy Miejskiej PSP

10 - 14 kwietnia 2000 r. – Finał turnieju siatkówki o PUCHAR KOMENDANTA GŁÓWNEGO PSP
- Siedmiu reprezentantów KM PSP stanowiło trzon zwycięskiej drużyny

140 LAT LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Październik 2000 r. – Reprezentanci Komendy Miejskiej PSP jako zwycięzcy Halowych Mistrzostw Województwa Lubelskiego w Piłce Nożnej

Lipiec - sierpień 2001 r. – Działania ratownicze w czasie akcji przeciwpowodziowej w powiecie opolskim – umacnianie ochronnych wałów w Kamieniu n/ Wisłą

10 maja 2002 r. – Komendant KM PSP mł. brzyg. M. Hałas wręcza PAMIĄTKOWY MEDAL z okazji X-lecia PSP ówczesnemu Prezydentowi Miasta, A. Pruszkowskiemu

28 września 2002 r. – Ćwiczenia zgrywające jednostek PSP z innymi służbami ratowniczymi oraz instytucjami współdziałającymi

11 marca 2003 r. – Otrzymanie od przedstawicieli PZU S.A. zestawów ratowniczych PSP-R1 służących do przedlekarskiej pomocy medycznej

26 października 2003 r. – Akcja "PODARUJ DZIECIOM SŁOŃCE"
- pokaz ratownictwa medycznego w wykonaniu strażaków KM PSP

23 kwietnia 2004 r. – Przekazanie darów dla podopiecznych
Domu Dziecka przy Pogodnej 31 w Lublinie przez delegację KM PSP

5 maja 2004 r. – Awansowani i odznaczeni strażacy w Dniu Strażaka

6 października 2004 r. – Ćwiczenia jednostek
OSP będących w KRAJOWYM SYSTEMIE
RATOWNICZO – GAŚNICZYM na terenie
gminy Borzechów, zorganizowane przez
KM PSP w Lublinie

21 czerwca - 3 lipca 2005 r. – Zgrupowanie kondycyjne
specjalistycznej grupy wodno-nurkowej strażaków z KM PSP

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

6 października 2005 r. - Ćwiczenia jednostek OSP w gminie Krzczonów w formie rajdu ćwiczebnego zorganizowanego przez KM PSP

5 maja 2006 r. - Awansowani na wyższe stopnie służbowe w korpusie oficerskim i aspiranckim

4 czerwca 2006 r. - Akcja gaśnicza podczas pożaru w biurowcu LUBZEŁ-u z garażami podziemnymi przy Wolskiej

21 grudnia 2007 r. - Podsumowanie konkursu plastycznego dla najmłodszych pt. "STRAŻAK Z LUBLINA"

3 maja 2008 r. - Obchody 217 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja - przemarsz Kompanii Honorowej STRAŻAKÓW PSP

21 czerwca 2008 r. – Mistrzostwa Polski w maratonie MTB - na najwyższym podium kol. Michał Badach

18 czerwca 2009 r. – Ćwiczenia zgrzywające jednostek ratowniczo – gaśniczych KM PSP z udziałem innych służb ratowniczych na obiektach terminalu paliw PKN ORLEN S.A. w Lublinie

14 grudnia 2009 r. – Uroczyste podsumowanie IV edycji programu STRAŻACY PSP i DSP w HONOROWYM KRWIODAWSTWIE pt. "OGNISTY RATOWNIK - GORĄCA KREW"

16 sierpnia 2010 r. – Akcja gaśnicza przy pożarze na terenie Kliniki Dermatologii przy ulicy Radziwiłłowskiej w Lublinie

15 maja 2012 r. - uroczystość obchodów Dnia Strażaka oraz XX-lecia PSP w Trybunale Koronnym w Lublinie. Lubelski Komendant Wojewódzki PSP, st. bryg. mgr inż. Tadeusz Milewski, wręcza odznaczenia i pamiątkowe medale

140 LAT LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

**JEDNOSTKI RATOWNICZO – GAŚNICZE WCHODZĄCE OBECNIE W SKŁAD
KOMENDY MIEJSKIEJ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ W LUBLINIE**

JRG-2 – ulica Zemborzycza 94

JRG-1 – ulica Szczerbowskiego 6

JRG-3 – ulica Grygowej 8

JRG-4 - ulica Węglarza 4

JRG-Betzyce – ulica Ks. Biskupa Wilczyńskiego 7

JRG-Bychawa – ulica Armii Krajowej 2

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

BRANDMAJSTROWIE I KOMENDANCI LUBELSKIEJ ZAWODOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Brandmajstrowie

Konstanty Stuart (1874 – 1886) /brak zdjęcia

Jan Czyszowski (1886 – 1896) /brak zdjęcia

Kazimierz Sawicki (1896 – 1915) /brak zdjęcia

Komendanci

Konstanty Jastrzębski (1916 – 1920) /brak zdjęcia

Marian Waligóra (1920 – 1922)

Tomasz Przyłucki (1922)

Józef Lecewicz (1922)

Adolf Galant (1922 – 1928)

Józef Lecewicz (1928 – 1939)

Stanisław Mazurek (1939 – 1940)

Adolf Galant (1940 – 1945)

Stanisław Mazurek (1945 – 1972)

Kazimierz Rodzoch (1972 – 1978)

Jerzy Samborski (1978 – 1992)

Grzegorz Gorzel (1992 – 1995)

Waldemar Rumiński (1995)

Dariusz Bartoszcze (1995 – 1999)

Mirosław Hałas (1999 – nadal)

Marian Waligóra

Tomasz Przyłucki

Józef Lecewicz

Adolf Galant

Józef Lecewicz

Stanisław Mazurek

Adolf Galant

Stanisław Mazurek

Kazimierz Rodzoch

Jerzy Samborski

Grzegorz Gorzel

Waldemar Rumiński

Dariusz Bartoszcze

Mirosław Hałas

140 LAT

LUBELSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ

Opracował:
Stanisław Miećko